

Pál István

Új lakó az Élysée-palotában. A francia politikai rendőrség magyar szemmel a François Mitterand elnökké választása utáni években

Amikor a Magyar Néphadsereg Vezérkarának 2. Csoportfőnöksége (a továbbiakban MNVK2) – 1950-től 1990-ig a Katonai Felderítő Szolgálat¹ – 1982-ben elkészítette a Franciaországban végzendő felderítési műveleteket segítő ún. operatív tankönyvét,¹ a kelet–nyugati párbeszéd az afganisztáni szovjet bevonulás következtében holtpontra jutott.² Az európai közvélemény a vasfüggöny mindkét oldalán az újabb világégés lehetősége miatt aggódott, aminek fényében nem feltétlenül keltett meglepetést, hogy az 1981. május 10-én megrendezett franciaországi elnökválasztás a PSF (Partie Socialiste Française – Francia Szocialista Párt) jelöltje, François Mitterand győzelmével zárult.³ Az eredmény Moszkvában csalódást okozott, ugyanis a Szovjetunió Giscard d’Estaing újraválasztásában reménykedett.

Az addigi államfő a jobboldalon elvárt antikommunizmustól függetlenül megértően viszonyult a mindenkori szovjet külpolitikához, mert ezt is a nemzeti önállóságra való törekvés szimbólumaként interpretálta. Ezzel egy időben az SZKP (Szovjetunió Kommunista Pártja) eleve bizalmatlansággal tekintett a nyugat-európai mérsékelt baloldalra. Az 1970-es években jónak tekinthető szovjet–francia viszony alaposan megromlott,⁴ ugyanis az új államfőről hamar kiderült, hogy valójában az atlanti szolidaritás híve (egyértéktett az amerikai közép-hatótávolságú atomrakéták telepítésével, komoly összegeket költött a saját atom-ütőerő fejlesztésére, felgyorsította a neutronfegyver fejlesztését⁵), valamint retorikai fordulataiban is egyre többször került elő a szovjet katonai fenyegetés. Mitterand megbízhatóbb partnere volt Washingtonnak, mint az Ötödik Köztársaság korábbi vezetői, még akkor is, ha nem lépett vissza a NATO katonai szervezetébe, vagy bizonyos kérdésekben igyekezett

1. Okvách, 2013: 19.

1. ÁBTL 4. 1. A-3655. 4–9.

2. Fischer, 1993: 379–395.

3. Bell, 2005: 88–91.

4. Kecskés, 2013: 108–125.

5. Vincour, 1982: 1.

megőrizni önállóságát.⁶ Mitterand a párbeszéd folytatását Moszkva afganisztáni és lengyelországi politikájától tette függővé, és ezzel párhuzamosan korrigálta a viszonyt Izraellel. Bár az 1950-es évekbeli szövetség nem született újjá, a kétoldalú kapcsolatokban a megértés légköre uralkodott.⁷

A biztonsági erők általános szervezeti felépítése, alárendeltségük, feladataik

A katonai felderítési tankönyv születésével egy időben komoly átalakítás zajlott a francia titkosszolgálatoknál. Ennek célja az elhárítás és a hírszerzés tevékenységének szorosabb politikai ellenőrzés alá vonása volt.⁸ A Francia Szocialista Párt nem igazán tudott megbízni a rendőri szervezetben, mivel Charles de Gaulle 1958. május 10-i hatalomátvételét követően Mitterand is rajta volt azon a listán, amely a IV. köztársaság vezetői politikusainak letartóztatásáról rendelkezett.⁹ Magyar hírszerzési információk szerint az 1981-es hatalomváltást követően tervbe vették a Nemzetbiztonsági Tanács (CNS – Conseil Nationale de la Sécurité) létrehozatalát, amely úgy fogta volna át a védelmi és titkosszolgálati apparátus egészét, hogy közvetlenül az elnök irányítása alá tartozzon.¹⁰

Az MNVK2 túlzott jelentőséget tulajdonított az átszervezésnek, mert valóságban a vezetési struktúra nem változott, ugyanis Védelmi Bizottság (Comité de Défence) néven már létezett egy, a köztársasági elnök által irányított grémium.¹¹ 1959-től a Minisztériumközi Hírszerző Bizottság (CIR – Comité Interministériel du Renseignement) a miniszterelnök, a pénzügy-, a belügy- és a védelmi minisztériumok részvételével, valamint az Állandó Hírszerzési Bizottság (CPR – Comité Permanente du Renseignement), amely a miniszteri titkárságvezetőkől toborzódott, koordinálta a hírszerző és elhárító szervek munkáját.¹² Az 1962-ben alakult Nemzetvédelmi Főtitkárság (SGDN – Secrétariat Général de la Défense Nationale) Hírszerzési Főosztálya (La Division Renseignement) az egyes vezérkarok felderítő szolgálatainak tevékenységét irányította. Az (inkább katonai jellegű) Információkat Felhasználó Központ (CER – Centre d'Exploitation du Renseignement) és a Tudományos és Technikai Információkat Felhasználó Központ (CERST – Centre d'Exploitation du Renseignement Scientifique et Technique) még azelőtt értékelte a

6. Bell, 2005: 113–125.

7. Sachar, 2000: 316–323.

8. ÁBTL 4. 1. A-3655. 9.

9. Falligot–Krop, 1999: 179–180.

10. ÁBTL 4. 1. A-3655. 10–11.

11. Richelson, 1988: 177.

12. Arboit, 2014: 333–335.

megszerzett értesüléseket, hogy azok átkerültek volna a Minisztériumközi Hírszerző Bizottság hatáskörébe.¹³

A belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó biztonsági erők és szervezetek

1983-ban a francia belügyminisztérium alárendeltségben lévő biztonsági szolgálatok túlnyomó többsége a Nemzeti Rendőrség (PN – Police Nationale) kötelékébe tartozott, amelynek létszáma 1974-ben elérte a 105 ezer főt, amivel Nyugat-Európában a személyi állomány létszámát tekintve a legnagyobb erőnek volt tekinthető.¹⁴ A legfontosabb elhárító szervnek a korban a Területi Felügyeleti Igazgatóságot (DST – Direction de la Surveillance du Territoire) tekintették, amely 1889-ben jött létre. 1942-ben ugyan feloszlatták, de Franciaország felszabadulását követően, 1944. november 22-én újjáalakították.¹⁵

A valós születési dátum meglehetősen bizonytalan. Az első „controlleur de surveillance du territoire”-t (területi megfigyelési igazgató) 1899-ben nevezték ki, ám a szóban forgó rendőrfőnök utódai sokáig csak a rendszerellenes politikai erők elleni fellépés koordinációjával foglalkoztak. A szervezet hatáskörét 1934-től terjesztették ki a katonai és gazdasági területekre.¹⁶ Az 1930-as évek közepén a Surveillance du Territoire az Országos Rendőr-főkapitányság (Sûreté Nationale) szervezetétől félig-meddig független szervezatként működött, azonban mindössze 17 rendőrtiszt tartozott az állományába. Ebből hat fő a párizsi központban a nyilvántartást kezelte, a maradék 11 pedig összekötői feladatokat látott el az egyes katonai körzetek szerinti régiókban.¹⁷

A DST a rendőrség többi ágazatától tevékenységének titkosságában és a feladatok megoldásához szükséges eszközökben különbözött, de a kémelhárítás terén az egész országban és tengeren túli megyékben is szoros együttműködött a Nemzeti Rendőrség többi egységével, a katonai biztonsági szervekkel, a csendőrséggel és a bíróságokkal. Ugyancsak a DST feladatai közé tartozott a biztonság szavatolása a honvédelmi érdekeket szolgáló, a legfejlettebb technikával rendelkező, az ország szempontjából jelentős intézményeknél, vállalatoknál és üzemeknél, valamint új elemként a baloldali pártok apparátusának védelme a Franciaország területén jelen lévő azon idegen hírszerző szolgálatoktól, amelyek tevékenységük során számítottak e politikai erők közreműködésére. Ezzel egy időben a DST-hez tartozott a szocialista országok diplomatainak, külképviseleti munkatársainak figyelése. A szolgálat mindenekelőtt belföldön

13. Faure, 2004: 665–667.

14. Arrighi–Asso, 1979: 202.

15. ÁBTL 4. 1. A-3655. 48.

16. Bonnet, 2000: 102–103.

17. Falligot–Krop, 1999: 18–41.

tevékenykedett, ám a francia területen felgöngyöltett szálak felderítését külföldön is folytathatta.

A DST bűnügyi eljárási hatáskörrel is rendelkezett, a büntető törvénykönyv 70–85. cikkelye által kodifikált államcsíny, kémkedés és a nemzetbiztonságot veszélyeztető egyéb bűncselekmények megakadályozására¹⁸ büntetőjogi intézkedéseket fogantathatott. A DST szervezeti felépítése a következőképpen alakult: Az Aktív Harci Szolgálat az akkori szocialista országok Franciaországban lévő külképviseleteinek munkatársairól gyűjtött adatokat, végezte a külső figyelést, a lehallgatást és az ellenőrzést, sokszor ügynöki módszerekkel. Az E-2 Operatív Szolgálat (E-2 Manipulation)¹⁹ az ország területén felkutatott hírszerzőkre állította rá ügynökeit, folyamatos ellenőrzésre és visszafordításra törekedett. A Dokumentációs Elemző Szolgálat kiterjedt kutatómunkát végzett, hogy feltárja a külföldi hírszerző szervek Franciaországban tevékenykedő ügynökeit.

A DST 01. részlege a külügy- és a honvédelmi minisztérium által adott feladatok kapcsán járt el. A 021. részleg nyugatnémet, belga, holland, skandináv és japán; a 022. részleg USA, brit, olasz, spanyol és dél-amerikai; a 031. részleg török, afrikai, közel- és közép-keleti, a 041. részleg szovjet, jugoszláv és román; a 042. részleg lengyel, bolgár, csehszlovák, magyar és albán irányban tevékenykedett. Ide tartozott még az ún. „B/N” részleg, amely a Francia Kommunista Párt elhárítási felügyeletként működött.

A III. Ügyosztály a szocialista országok titkosszolgálatai ellen folytatott küzdelmet, létszáma kb. 30 fő volt. A Technikai Osztály az operatív munka kiszolgálását végezte. Az Iparititok-védelmi részleg minden jelentősebb vállalatnál jelen volt, felügyelve a titokvédelmi eljárások betartását, míg a Rádióelektronikai Összeköttetés Rendőrsége (PCR – Police des Communications Radioélectronique) rádiólehallgatást, -felderítést és -iránymérést végzett. Az utóbbi részleg derítette fel és mérte be állandó, telepített és álcázott mozgó gépjárművekkel az illegális rádióadókat, ellenőrizte a rádióamatőröket és az éterben folyó egyéb rádióadásokat. A területi állomások a katonai körzeteknek megfelelően szerveződtek, élükön rendőrbiztos állt.²⁰

A DST a valóságban négy aligazgatóságából tevődött össze: a megfigyelő, ügynöki játszmák, a dokumentációs és nyomozó, valamint a rádiólehallgató szolgálat. A nyilvántartási és nyomozati aligazgatósághoz tartoztak az egyes országokkal foglalkozó ügyosztályok: CARU (szovjet), CAPO (lengyel), CAKO (csehszlovák), CARA (keletnémet), CAGY (magyar), CAYU (albán, jugoszláv, román), CAYA (algériai).²¹ Ez utóbbi 1974-től közel-keleti részleggé alakult át.²² Yves Bonnet, a DST 1982 és 1985 közötti főigazgatója viszont (aktív) kémelhárítási, biztonsági és védelmi (passzív elhárítási), technikai

18. Arrighi–Asso, 1979: 141.

19. Merlen–Ploquin, 2003: 126.

20. ÁBTL 4. 1. A-3655. 48–54.

21. Falligot–Krop, 1999: 216–226.

22. Burdan, 1990: 61–62.

szakszolgálati és adminisztrációs aligazgatóságnak nevezte a négy fő szervezeti egységet. A párizsi központhoz hét területi részleg csatlakozott – Lille, Rennes, Tours, Bordeaux, Lyon, Metz és Marseille –, összhangban a vidéki katonai körzetekkel.²³

A kémelhárítás területén ugyancsak jelentős szerepet játszott az Általános Tájékoztató Szolgálat (RG – Renseignement Généraux), amely a politikai rendőrség szerepét látta el. A RG feladatai közé tartozott a kormány számára létfontosságú politikai, gazdasági, társadalmi jellegű információk felkutatása, feldolgozása, összesítése; a szakszervezetek és más politikai szervezetek feletti ellenőrzés, a tömegkommunikációs eszközök felügyelete, az országban tartózkodó külföldiek, emigráns közösségek és társaságok folyamatos ellenőrzése, a bűnügyi információk gyűjtése és értékelése, a határátelőhelyeken, repülőtereken a személyforgalom ellenőrzése, a vámszervekkel közös fellépés a csempészek elleni harcban, valamint a sport- és tömegrendezvényeken a biztonsági felügyelet. Tevékenysége az egész országra és a tengeren túli megyékre is kiterjedt. A regionális hivatalok illetékességi köre megegyezett a katonai körzetek határával, míg a megyei részlegek a helyi prefektusnak is alá voltak rendelve. Az RG napi jelentést állított össze a kormányfő és a belügyminiszter számára, amelyről a közvélemény úgy tartotta, hogy „az [RG] részlegei a Belügyminisztérium utcán lévő szemei és fülei”.²⁴ Állománya 2500 fő körül járt (kb. 240 főfelügyelő, 1500 felügyelő, 230 vizsgáló, kb. 500 adminisztrátor).²⁵

A tankönyv szerint az RG szervezeti felépítése a magyar katonai hírszerzők szerint következő volt: A Technikai Szolgálat részlegei kezelték a központi irat-, kartoték- és fényképtárat, egyben a híradó-részleg biztosította a rádió-összeköttetést a területi szervekkel. Az Adatgyűjtő Szolgálat információszerezést folytatott a lakosság széles köreiben. A Felügyeleti Szolgálat a politikai pártok, szakszervezetek, játéktermek, sportlétesítmények ellenőrzésével, a külföldiek felügyeletével és a terrorizmus elleni harccal foglalkozott. A Sajtó-, Rádió-, TV- és Filmszolgálat a tömegkommunikációs eszközök által továbbított információkat gyűjtötte és elemezte, míg a Miniszteri Ellenőrző Csoport a távbeszélő-lehallgatásra koncentrált. A Tájékoztató Szolgálat dolgozta fel a különféle forrásokból érkező adatokat, és szerkesztett összefoglaló jelentéseket a kormány számára a mindenkori belpolitikai helyzetről. Ehhez más szervek által gyűjtött anyagokat is felhasznált. A Felügyeleti Szolgálat 6. Osztálya ellenőrizte a szocialista országokból érkező menedékkérőket.²⁶

A valóságban az Általános Tájékoztató Szolgálat Központi Igazgatósága (DCRG – Direction Centrale du Renseignements Généraux) három fő szervezeti egységből tevődött össze. Az Általános Politikai Információs Aligazgatóság keretében működött a szélsőbaloldali mozgalmak osztálya, a politikai pártok osztálya, a sajtó-, rádió- és televízió-osztály, valamint a minősített információk védelméért felelős osztály. A

23. Bonnet, 2000: 103–105.

24. ÁBTL 4. 1. A-3655. 55–57.

25. Arrighi–Asso, 1979: 259.

26. ÁBTL 4. 1. A-3655. 58–59.

Társadalmi Ügyek Aligazgatósága a szakszervezeti, munkaügyi és diákmozgalmi ügyek osztályát, pénzügyi műveleteket, a tengeren túli bevándorlókat és külföldieket ellenőrző osztályt, valamint a társszervekkel való összeköttetésért felelős osztályt foglalta magában. A harmadik helyen a Verseny- és Szerencsejáték-felügyeleti Aligazgatóság szerepelt a palettán.²⁷ A 6. Osztály viszont a Párizsi Rendőr-főkapitányság Tájékoztató Szolgálat (RGPP – Renseignements Généraux de la Préfecture de Paris) keretében működött,²⁸ amelynek felépítése abban is eltért a főigazgatóságétól, hogy szerencsejáték-felügyelettel nem foglalkozott, mert a törvény a fővárosban sokáig nem engedte játékkaszinók üzemeltetését.²⁹ A Verseny- és Szerencsejáték-felügyeleti Igazgatóság, amely abban különbözött a többiektől, hogy bűnügyi nyomozást is folytathatott, egy igazgatási és négy műveleti osztályból állt: lóversenyek, kaszinók, klubok ellenőrzése és vizsgálati osztály. Igaz, letartóztatási jogkörrel csak ez az utóbbi is rendelkezett.³⁰ Az 1962 óta a telefonlehallgatásokkal foglalkozó Minisztériumközi Ellenőrző Csoport (GIC – Groupement Interministériel du Contrôle) viszont mindig is a Miniszterelnöki Kabinet alárendeltségében dolgozott. De Gaulle elnök ezt azért hozta létre, hogy függetlenedni tudjon a titkosszolgálatok hagyományos struktúrájától.³¹

A Honvédelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozó biztonsági erők és szervek

A Nemzeti Csendőrség (GN – Gendarmerie Nationale) a 10 000 főnél kisebb településeken látta el a közrendvédelmi feladatokat. Az operatív tankönyv szerint 70 000 fős testület két fegyvernemi csoportra oszlott: megyei (Gendarmerie Départementale) és gépesített csendőrségre (Gendarmerie Mobile). A gépesített csendőrség század és zászlóalj alegységekre szervezett, nehézfegyverekkel is ellátott karhatalmi alakulat volt, amely a közúti forgalom ellenőrzésére hivatott motorkerékpáros és gépkocsi járőröket is biztosította. A Csendőrség irányítását 1968 óta a hét katonai régió (Párizs, Lille, Rennes, Bordeaux, Lyon, Metz, Marseille) székhelyén működő kerületi parancsnokság végezte, amelyhez 20 új körzeti parancsnokság is csatlakozott (Tours, Lille, Amiens, Rouen, Rennes, Caen, Nantes, Bordeaux, Poitiers, Limoges, Toulouse, Lyon, Clermont-Ferrand, Nancy, Strasbourg, Chalons-sur-Marne, Dijon, Besançon, Marseille, Montpellier). A kerületi parancsnokságok a hét katonai kerületi székhelyen működtek. Az ún. Megyei Csendőrség kerületi századokra, míg az utóbbiak járási csendőrbrigádokra tagozódtak. Ezekből 3965 ténykedett országsszerte, míg egy-egy járási brigád létszáma 6–10 főre volt tehető. Az összes járőr rádió-adóvevővel

27. Arrighi–Asso, 1979: 256–258.

28. Porch, 1995: 424.

29. Vié, 1988: 58.

30. Arrighi–Asso, 1979: 136–140.

31. Porch, 1995: 424–425.

volt felszerelve, az országutakon 10–15 kilométerenként felbukkant egy csendőrmotoros vagy egy járőrkoszi. A csendőrség rendszeresen igazoltatott, razziákat tartott, útlezárást foganatosított. A MNVK2 felderítői szerint „azokat a katonai attasékat, akik utazásaikat kötelesek bejelenteni, rendszerint gépkocsizó csendőrrjárőrök követik”.³²

A katonai hírszerzés szervezetében annyi változásra került sor, hogy a haderőnemeknél működő 2. osztályok – ahová a katonai, légügyi és haditengerészeti attasék is tartoztak –, valamint az SDGN közé 1977-től besorolták a Katonai Információkat Felhasználó Központ (CERM – Centre d’Exploitation de Renseignement Militaire) nevű elemzőegységet. Ez a már említett CER és a katonailag veszélyeztetett területeken lévő Előretolt Felderítő Központok (CRA – Centres du Renseignements Avancé) egyesítésével jött létre.³³

A magyar katonai kémszolgálat Franciaország legfontosabb hírszerző szervezetének a Külbiztonsági Vezérigazgatóságot (DGSE – Direction Générale de la Sécurité Extérieure) tekintette, amely a Külföldi Hírszerző- és Elhárító Szolgálat (SDECE – Service de Documentation et Contre-Espionage) utódként kezdte el működését 1982. április 4-től.³⁴ Az elődszervezet a különböző politikai behatások folytán beleüppedt a személyes kapcsolatok szövevényes hálójába, ugyanakkor az elburjánzott karrierizmus, a vezetők megfelelési kényszere sem segített az eredeti célok megvalósításában. Az állomány zömét közvetlenül a hadsereg tiszti karából toborozták, viszont akik bekerültek, csupán szolgálati idejük meghatározott részét töltötték a szervezetnél. A működési zavarok abból származtak, hogy amikor az elhárítók már képesek lettek volna önálló munkavégzésre, vissza kellett térniük az eredeti beosztásukhoz.³⁵ A SDECE égisze alatt számtalan botrány történt, a tiszti kar egy része fegyvert vagy kábítószer csempészett. Alexandre de Marenches szerint, aki 1970-től 1981-ig igazgatta a hírszerzést, az elhárító szolgálat tíz év alatt bizonyos szintig megszabadult a nem kívánatos jelenségektől, menesztette a vezérkar egy részét és számtalan alacsonyabb rangú tisztviselőt. A vezetői szintek számának csökkentése révén javult a hatékonyság, a SDECE visszatért a nyugati szolgálatok közé, tevékenysége ellenőrizhetőbbé vált.³⁶

A szervezeten belül a Hírszerző Szolgálat folytatta legális és illegális eszközökkel az információk gyűjtését, valamint szervezte és működtette az ügynökhálózatot külföldön. A Támadólagos Elhárítás ellenőrizte a Hírszerző Szolgálat forrásait minőségi és megbízhatósági szempontból, ügynököket próbált beépíteni az ellenséges hírszerző szervekbe, feltárta az utóbbiak kutatási orientációit, védelmezte a DGSE és a DST külföldi részlegeit, meggátolta a külföldön lévő francia intézmények titkos híradása-

32. ÁBTL 4. 1. A-3655. 29–30.

33. Arboit, 2014: 336.

34. Falligot–Krop, 1989: 281.

35. ÁBTL 4. 1. A-3655. 32–33.

36. Follain, 2001: 166–167.

it, meggátolta a külföldön tartózkodó francia állampolgárok államellenes cselekedeteit.

Az Adminisztratív Szolgálat gondoskodott az anyagi és személyi szükségletekről: az anyagi részleg az eszközök, berendezések, a tárgyi működés feltételeinek biztosításával; a személyügyi részleg az állomány toborzásával, ki- és továbbképzésével, előléptetésével, áthelyezésével vagy elbocsátásával; a pénzügyi részleg a kifizetésekkel foglalkozott. A pénzügyi eszközöket a Honvédelmi Minisztérium és a kormányfő egy titkos alapból biztosította, a DGSE viszont saját pénzeszközökkel is rendelkezett. A Műszaki Igazgatóság irányítása alatt állt a nyomda, a filmezés, fotózás, rejtjelezés és rejtjelmegfejtés, a távbeszélő és egyéb lehallgató berendezések kezelése, a nyelvoktatás, a titkosírás és előhívás, a laboratórium. A Tájékoztató Osztály elemezte, értékelte és dokumentálta a szerzett információkat, ugyanakkor ide került a még szervezés alatt álló előrejelző csoport, amely a hírszerzési tervek készítésével és a politikai vezetés tájékoztatásával foglalkozott.

A Kutató Osztály a nyílt forrásokat – szakfolyóiratokat és szemléket –, valamint a műszaki eszközöket, az új fegyvereket, az ellenséges hadseregek felépítését tanulmányozta. A Biztonsági Szolgálat DGSE belső védelmével, valamint a külföldön felfedezett terroristák és felforgató csoportok franciaországi tevékenységének nyomon követésével foglalkozott. A Műveleti Szolgálat feladata a propaganda, a diverzió és a szabotázs minden lehetséges formájának alkalmazása, ahol ezt a francia politikai érdekek megkövetelték. A kommandókat a 13. dragonyos ejtőernyős ezredből és az I. ejtőernyős tengerészgyalogos zászlóaljból toborozták. Az 1975-ben formálisan is a SDECE alá besorolt Rádiótechnikai Ellenőrző Csoport (GCR – Groupement des Contrôle Radioélectronique)³⁷ pedig a Franciaországban lévő külföldi képviseltek rádió-, telefon- és telefaxforgalmát hallgatta le, és ellenőrzte a külföldre irányuló illegális rádióadásokat.

Időközben a szolgálat érdeklődése a katonai kérdésektől a gazdaságiak felé tolódott el, ugyanakkor az állományt legalább hároméves szakmai múlttal bíró köztisztviselőkkel, valamint a hadsereg aktív szolgálatából ideiglenes távozó tisztekkel és tiszthelyettesekkel egészítették ki. A felvételnél kizáró oknak számított, ha valakinek nem francia volt a házastársa, illetve világnézete nem egyezett a DGSE politikai vonalával.³⁸ Az operatív tankönyv nem fogalmazott egyértelműen, ugyanis nem tett különbséget a hírszerzés igazgatóságai és osztályai között. 1971-től a SDECE élén a főigazgatóság állt, amelynek alárendeltségében három főigazgatóság és a külföldi szolgálatokkal való kapcsolattartásért felelős iroda működött. A Hírszerző Igazgatósághoz tartozott a Technikai Források Osztálya, a Kutató Osztály, az Értékelési és Előrejelzési Osztály, Kémelhárító Osztály és Akció Osztály.

Az Infrastruktúra és Erőforrások Igazgatósága egy katonai és egy polgári személyzeti osztályból, a kiképzési osztályból, a műszaki fejlesztési osztályból és az általános

37. Falligot–Krop, 1989: 254–255.

38. ÁBTL 4. 1. A-3655. 32–47.

szolgálatok osztályából állt. A Biztonsági Osztály pedig a szervezet védelméért volt felelős.³⁹ Az 1982-es reformot követően a Főigazgatóság az Adminisztrációs, Technikai és Kutatási/Hírszerzési Igazgatóságot foglalta magában, az akcióosztály és a kémelhárítási osztály az utóbbihoz került, amely elveszítette a technikai eszközökkel folytatott adatgyűjtést. A Belső Biztonsági Osztály a főigazgató közvetlen alárendeltségében maradt.⁴⁰

A katonai elhárítás 1981. október 24-től már a Honvédelem Biztonságát Védő Igazgatóság (DPSD – Direction de la Protection et de la Sécurité Défense) néven működött.⁴¹ A változás az új, szocialista kormánynak volt köszönhető, amely ezzel azt kommunikálta, hogy a régi, önmagát lejárató katonai elhárítással sem politikailag, sem érzelmiileg nem óhajt azonosulni. A DPSD a honvédelmi miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozott. Feladatai: a csapatok, katonai berendezések és objektumok biztosításának megszervezése, a parancsnokság által kiadott biztonsági intézkedések végrehajtásának ellenőrzése, a katonai titkok védelme, a szabotázscelekmények megelőzése és elhárítása, az érzékeny területek fokozott védelme, az erkölcsi-politikai állapot, a fegyelmi helyzet javítása, a felforgató és földalatti tevékenységek minden fajtájának felfedése a francia fegyveres erőknél belül, otthon és külföldön egyaránt.

A DPSD állománya 2000 fő körül mozgott, hivatásos tisztjei minden egységénél, valamint a honvédelmi szempontból fontos intézményeknél megtalálhatók voltak, tevékenységét a bizalmi és informátorhálózatra alapozta. Haderőnemenként elhárító osztályok, hadsereg és hadtest szinten alosztályok, ezredszerinten pedig elhárító részlegek működtek, ugyanakkor az összes magasabb egység törzsénél, egységénél, intézeténél vagy alegységénél biztonsági tisztet neveztek ki. A kiképzés, szervezés, tervezés, mozgósítás a Fejlesztési és Kiképzési Osztály hatásköre volt, a Kutatási Osztály a kémkedési és behatolási ügyeket tanulmányozta és elemezte, a Védelmi Osztály a katonai objektumok, hadiipari létesítmények védelmével kapcsolatos rendszabályok betartásával, míg az Ellenőrző Osztály a fegyveres erőknél alkalmazott polgári személyek biztonsági kérdéseivel foglalkozott. A Kiszegítő és Támogató Osztály intézte a személyi ügyeket, az anyagok és technikai eszközök, berendezések beszerzését és kezelését. Az utóbbi három részből állt. A híradó részleg az elhárítás önálló hírszisztemét működtette, az önálló kémelhárító részleg a hadiipar területén koordinálta az elhárító tevékenységet, a nyilvántartó részleg elektronikus adatfeldolgozással tárolta a megszerzett információkat és személyi vonatkozású adatokat.⁴²

39. Falligot–Krop, 1989: 252–254.

40. Faure, 2004: 476–477.

41. Porch, 1995: 423.

42. ÁBTL 4. 1. A-3655. 59–62.

Az elhárítás tevékenysége, munkamódszerei, eljárásai

Az MNVK2 tapasztalatai szerint a francia biztonsági szolgálatok módszereit egyrészt rutineljárások, másrészt alaposan átgondolt, technikai szempontból sokszorosan biztosított akciók jellemezték. A felfedett eljárások viszont azt igazolták, hogy egy időben több módszerrel is dolgoznak a célszemélyeknél. A francia elhárítás végig arra törekedett, hogy a mindenkori magyar katonai attaséban az állandó ellenőrzés érzetét keltse, valamint felderítse és visszafordítsa a kapcsolatait. A felfedett ügynököket rendszerint kettős játékra kényszerítették dezinformációs célzattal. Az ellenséges hálózat felszámolására akkor került sor, ha jelentős állami vagy katonai érdeket sodortak veszélybe vagy ezt fontos politikai érdek indokolta. Mindentől függetlenül a DST 1947 és 1967 között 473 főt adott át a bíróságoknak, 1300 fő kiutasítását kezdeményezte, elutasítottak 2700 vízumkérelmet, elérték 140 rendszerellenes egyesület és szövetség felosztatását, valamint meggátolták számos újságcikk megjelenését.⁴³ Az 1945 utáni Franciaországban, a szovjet ügyeket nem számolva, 74 jelentősebb kémper zajlott, amelyből 28 csehszlovák, 17 lengyel, 14 keletnémet, nyolc román, öt bolgár és mindössze kettő volt magyar vonatkozású.⁴⁴

A korban a francia törvényi szabályozás állami, nemzetvédelmi és hivatali titok között tett különbséget. A „szigorúan titkos” minősítés kormányfői, a „titkos/nemzetvédelmi” minősítés pedig kizárólag miniszteri hatáskörbe tartozott. A hozzáférési engedélyt polgári intézményekben a DST, a fegyveres erőknél a DPSD adta ki, ám ennek hatálya csak a szolgálati kötelezettség ellátásához feltétlenül szükséges információkra korlátozódott. Az engedély három évre szólt, amelyet a hivatalvezető vagy a biztonsági szolgálat illetékes a tulajdonos személyi anyagában őrzött. Ezzel egy időben zárt körletnek minősítettek minden olyan helyiséget, ahol minősített anyagokat tároltak. Ide tilos volt felügyelet nélkül belépni, és a széf kombinációját csak a tulajdonos ismerte.

Az értekezletek és előadások előtt szakértők vizsgálták át a helyszínt, a rendezvényeket csak az látogathatta, aki rajta volt a jogosultak jegyzékén. A DST a védett objektum vezetésével szoros kapcsolatot tartott, illetve kötelezően látogatandó előadásokon ismertette a személyi állománnyal a külföldi hírszerző szolgálatok munkamódszereit és operatív eszközeit. Mindezzel párhuzamosan hálózatának felhasználásával eltávolíttatta azokat a személyeket, akiről kompromittáló adat állt a rendelkezésükre, mint például gyanús ismerősökkel, a szocialista országok követségével vagy a Francia Kommunista Párttal kapcsolatban állókat. Az elhárítás különösen nagy hangsúlyt helyezett a titokgazdák közvetlen védelmére, azaz elemzés/értékelés alapján meghatározta a potenciális célszemélyeket és azokat a szituációkat, ahol az érintetteket megkörményezhették. A DST szerint az érzékeny pontok blokkolása hatékonyabb volt, mint a számos érdeklődő egyenkénti ellenőrzése. A fontos objektu-

43. Uo. 64–68.

44. Wolton, 1986: 76–77.

modokat az egész ország területén csendőr alegységek őrizték, amihez korszerű rádió-elektronikai és optikai eszközöket és speciálisan idomított kutyákat alkalmaztak.⁴⁵

A DGSE, az RG, a DST, valamint a PSD széles körben épített ki informátorhálózatot, amelynek tagjai között számtalan olyan ember tevékenykedett, akik korábban a fegyveres erők állományába tartoztak. A legtöbbjük nyilvános helyeken, szállodákban, kereskedelmi cégeknél, a tömegközlekedésben, nagyobb könyvesboltokban tevékenykedett. A magyar hírszerzők szerint többség passzív magatartást tanúsított, a megfigyeléssel szerzett értesüléseiket adta tovább, de az is megtörtént, hogy barátkozni kezdtek, kérdésekkel álltak elő. A szállodákban dolgozó titkos munkatársak a gyanúsnak vélt vendégeket olyan szobákban helyezték el, amely operatív technikával volt felszerelve. Az MNVK2 szerint erre az Hotel Stockholm, az Hotel Duplex, az Hotel Acacias, az Hotel Elysée, az Hotel Lisbonne, a Grand Hotel de France és az Hotel Beausejour esetében lehetett számítani. Az RG a közvélemény-kutató intézetekben, a társadalmi szervezetekben, valamint az egyetemeken és a főiskolákon is beépült, míg a DSPD az objektumok védelméhez igénybe vette a polgári lakosságból szervezett informátorokat. A fegyveres erőkön belül a tiszteket és a légénység rendszerhű tagjait is használta, sokszor beépítve őket a különféle tiltakozó mozgalmakba. A DGSE több ezer „tiszteletbeli munkatársat” is alkalmazott, akik úgymond hazafias lelkesedésből vállalták az együttműködést, a kiválasztásnál kevésbé a jelölt politikai nézetei, hanem a hírszerzési lehetőségei, a kapcsolatrendszere és az alkalmasság esett nagyobb súllyal a latba.⁴⁶

Az aktív intézkedések

A francia biztonsági szolgálatok egyik legáltalánosabban használt módszere a külső figyelés volt. A DST mellett az RG és a DSPD is rendelkezett külső figyelőszolgálattal, amelynek általános céljai között szerepelt a külföldi, elsősorban a szocialista országok hírszerzőinek felderítése, kapcsolataik és módszereik megismerése. Emellett szemmel tartották a Francia Kommunista Párt vezetői és az idegen hírszerzőszervek közötti viszonyt, megerősítették és kiegészítették a titkosan szerzett információkat, megfigyelték a feltételezett hírszerző tevékenységet. A francia külső figyelőszolgálat letartóztatásokat is eszközölhetett.

A DST figyelőcsoportja általában 100 főből és 35–45 gépkocsiból állt, akcióit a Belügyminisztérium parancsnoki részlegében tervezték a Rue de Saussaies 13. szám alatt, ahol az irányító központ is működött, ám a beosztottai a főváros 13. kerületében lévő Rue Jules Breton 4. szám alatt léptek szolgálatba. A munkaidő általában reggel nyolctól este kilencig tartott, 13 és 14 óra közötti váltással. Az ettől eltérő – gyakorlatilag három műszakos⁴⁷ – munkarend sem volt szokatlan, ugyanakkor

45. ÁBTL 4. 1. A-3655. 69–73.

46. Uo. 73–75.

47. Burdan, 1990: 42–43.

szombaton és vasárnap is tevékenykedtek. ⁴⁸ A DST központja, valamint a C és D aligazgatóság (aktív harci szolgálat és adminisztráció) a Rue de Saussaies alatt működött, az A aligazgatóság (offenzív elhárítás) a Rue d'Argenson, míg a B aligazgatóság (defenzív elhárítás) a Rue Murillo egyik épületében nyert elhelyezést. A DST végül 1986-ban átköltözött a Rue de Cognac Jay 2. szám alá.⁴⁹

A figyelők többsége 25 és 45 év közötti, átlagos francia középosztálybeli polgárra hasonlító személy volt, míg a női munkatársak csak speciális feladatoknál kerültek elő. Egy-egy akció 4–6 fő és 2–3 gépkocsi, míg az összes fontosabb művelet 12–20 figyelő és 8–10 gépkocsi bevonásával zajlott. A külső figyelőszolgálat zömmel hazai gyártmányú járműveket használt (Simca 1100, 1300, 1500; Renault 12, 16),⁵⁰ amelyek alacsony hengerűrtartalmú, korlátozott teljesítményű alsóközép kategóriaként írhatók le.⁵¹ Nagyobb teljesítményű Renault és Citroen vagy épp külföldi modellekkel inkább csak a 70-es évek végén a közel-keleti részlegből létrejött terrorelhárító osztály rendelkezett.⁵²

Az összes vélelmezett hírszerző lakó- és munkahelyének közelében statikus figyelpont létesült, ahol állandó vagy időszakos szolgálatot tartottak, ugyanakkor e helyiségeket rádió-adóvevőkkel, optikai és filmfelvevő eszközökkel, valamint a hatékonyságot javító segédanyagokkal látták el. (Pl. a környéken lakók gépjárműveinek rendszámai, fotóalbum a célszemélyről és családtagjairól, az épület alaprajza.) A forgalmas helyszíneken az elhárítás emberei a járókelők között rejtőzködtek, sokszor azt imitálva, hogy a kirakatokat nézegetik vagy tömegközlekedési eszközökre várnak, de nem egy ízben álcázás nélkül, jelzett rendőrségi autókból végezték a figyélést. A demonstratív módszert viszonylag ritkán használták, akkor sem tartott tovább egy hétnél. Ennek célja a pszichológiai ráhatás volt, a hírszerző tevékenység vagy a legális rezidentúrától véglegesen hazatérő munkatárs esetén a kapcsolatok átadásának megzavarása. A sokkal gyakrabban végrehajtott, váratlan, szűrőpróbaszerű ellenőrzésre kijelölt munkacsoportok járművei a parancsnokság által meghatározott körzetekben álltak vagy mozogtak a fontosabb kereszteződések, csomópontok, kikötők, pályaudvarok környékén. (Pl. Gare Saint Lazare, Gare de L'Est, Gare du Nord, Gare de Lyon.) Ez nemcsak a szocialista követségek áthaladó, de a közelben parkoló járműveire is kiterjedt, észleléseik eredményeit azonnal jelentették a központba, ahonnét automatikusan jött az utasítás a további teendőkre.

Az útvonalfigyelés ama célszemélyek ellen irányult, akiknek a mozgását időközben feltérképezték. (A leggyakoribb helyszínei a Rue Grenelle, a Port Alexandre III, a Quai de New York, az Avenue Henri Martin, a Place Trocadéro, az Avenue President Wilson, az Esplanade des Invalides voltak.) Amint a kirendelt figyelőbrigád

48. ÁBTL 4. 1. A-3655. 76–78.

49. Bonnet, 2000: 119–123.

50. ÁBTL 4. 1. A-3655. 79–80.

51. Bonnet, 2000: 105.

52. Burdan, 1990: 62–65.

meglátott valakit, a parancsnok kirendelte a tartalék csoportot. Ha a megfigyelt személy taxiba ült, a figyelő értesítésére a központból kapcsolatba léptek a diszpécserközponttal, és azonosították a taxi úti célját. Az autóbuszon vagy a metróon a rendőrség emberei a célszeméllyel tartottak, azonban a földalattin már nem üzemelt a rádió-adóvevő. A készülékeik hatótávolsága kb. 800 méter körül járt, amely az Eiffel-toronyon és a Meudon-toronyban lévő átjátszóállomás jóvoltából 15 kilométerre növekedett. A szolgálati gépjárművek adóvevőivel 50 kilométeres távolságból is megbízható volt az összeköttetés az irányító központtal és a figyelőcsoportokkal.⁵³ A rádióforgalmazást a szabályok pontos betartása jellemezte: a megfigyelt objektumról és személyről (tevékenység, felbukkanási hely) tilos volt nyílt közleményt továbbítani.⁵⁴

Ha a célszemély elhagyta Párizst, a kivezető főutakon 30 kilométeres távolságon belül rendszeresített figyelőpontokról jelzést küldtek a központba, amely egyből riadót fújt azon megye figyelőszolgálatának, amerre az áthaladást vélelmezni lehetett. A parancsnoki részleg ilyenkor azonnal tájékoztatást küldött a megye figyelőszolgálatának, ahol a megfigyelt személy minden bizonnyal áthalad. Amennyiben a DST területi részlege nem tudta felvenni, az ügyet továbbadták a csendőrség számára. (A párizsi figyelőszolgálat kivételes esetben a fővároson kívül is intézkedhetett.) A konspirált vagy demonstratív módszer alkalmazása nagymértékben függött a két ország közötti viszonytól, az adott terület gazdasági-katonai értékétől és a figyelés helyszínétől. 1982-től a célszemély felvétele már nem annyira a munka- és a lakóhely közelében történt, hanem attól távolabb. Amennyiben a már ismert követségi jármű menetvonalát sikerült megállapítani, a figyelés átkerült a közlekedésrendészethez, amely azt bárhol felvehetette vagy kamerái segítségével nyomon követhette. A megfigyelt személy ugyanakkor rendszerint csak azt a gépkocsit azonosíthatta, amely valamilyen okból hosszabb szakaszon át kényszerült a követést folytatni vagy hozzá felzárkózni, miközben kisebb, ám annál feltűnőbb szabálytalanságot követett el. Az MNVK2 számított rá, hogy a konspiráció színvonala emelkedni fog, ugyanakkor az előzetes személyi tanulmányozás, telefonlehallgatás, valamint a besúgóhálózat aktivizálása felé mozdultak el a biztonsági szolgálatok, ugyanis a PSD és a DST a külső figyelést nem tartotta annyira hatásosnak, mint amennyire költséges volt.⁵⁵

Mitterand választási győzelmét követően a magyar elhárítás információi szerint megnőtt „a jóindulatú, szolgálataikat levélben, távbeszélőn önként felajánló provokátorok száma, akik titkos anyagok nyílt találkozóhelyeken történő átadására tesznek javaslatot”. Az akciók túlnyomó többsége a szovjet külképviseleti szervek ellen irányult, amelyben orosz emigránsok és cionista szervezetek is komoly szerepet vállaltak, így például a Francia Cionista Mozgalom, a Zsidó Újjászületés Mozgalma, a Szovjet Zsidók Védelmi Tanácsa. A provokátorok szándékosan keresték a kapcsola-

53. ÁBTL 4. 1. A-3655. 81–85.

54. Burdan, 1990: 41–42.

55. ÁBTL 4. 1. A-3655. 86–87.

tot a célba vett diplomatákkal, míg az elhárítás egyre gyakrabban próbálkozott a külképviseleti munkatársak megközelítésével és együttműködésre bírásával.

A zsaroláshoz a jellembeli hibák, a viselkedési normák sorozatos megsértése, az ügynöki kapcsolatok felfedése szolgáltatott alkalmat. A technikai és személyi behatolás célpontjai között a keleti blokk országainak diplomáciai, konzuli és kereskedelmi kirendeltségeinek helyiségei és kiküldött személyek lakásai álltak az első helyen, míg a nagyobb fővárosi szállodák, a repülőterek, pályaudvarok, kikötők csak ez után következtek. A telefonlehallgató szolgálat egyszerre kb. 3000 beszélgetés folyamatos rögzítésére volt képes, így a szocialista országok külképviseleti szervei teljes megfigyelés alatt állhattak. A technika beépítését azonban az elhárítás nagyon munkaigényesnek tartotta. A kivitelezés akár három hétig is eltartott, a behatolást a figyelőszolgálat biztosította, igen komoly apparátussal. Néha 10 gépkocsit is bevetettek. A személyi behatolás előkészítése céljából a DST rendszeresen beidézte a keleti blokk konzuli útlevéllal kint élő állampolgárait és a francia alkalmazottakat, akiket igyekeztek beszervezni. A DST a nagykövetségek környékén parkoló taxikat is bevonta, hangrögzítő készülékekkel szerelte fel, hogy rögzítsék az idegen nyelvű beszélgetéseket.⁵⁶

A szocialista országokból érkező és visszatérő utasok csomagjainak átvizsgálását külön szolgálati helyiségekben végezték, ugyanakkor sokkal szigorúbban odafigyeltek a vízum érvényességének lejártára, miközben az 1970-es években lazább volt az ellenőrzés. A repülőtéri hatóságoknak a MALÉV-képviselettel szembeni készséges magatartása alaposan megváltozott, ugyanis a postai/szolgálati küldeményeket alapos ellenőrzésnek vetették alá. A DST potenciális hírszerzőnek tartotta a szocialista országok azon állampolgárait, akik gyakran utaztak, és rövid időn belül megkapták a kiutazási engedélyt. Az ellenőrzés eszköze a hatóságok általi feltartóztatás, kikérdés, jegyzőkönyvfelvétel volt, és olyan is előfordult, hogy a tartózkodási engedély meghosszabbításának fejében bizalmas értesüléseket akartak megtudni.⁵⁷

A terrorizmus elleni harc lehetséges hatása az operatív tevékenységre

Az 1980-as években viszont újabb kihívás jelentkezett: a terrorizmus elleni küzdelem égisze alatt aktivizálódott a biztonsági szolgálat. 1982 folyamán megnövekedett a bombatámadások és fegyveres merényletek száma, mivel úgy tűnt, hogy Franciaország válik a különféle csoportok és egyes közel-keleti országok – Szíria, Irak, Irán, Líbia – kormányai és ellenzéki erői között zajló leszámolások és egymás elleni merényletei helyszínévé. A Renseignements Généraux visszakapta beavatkozási jogkörét, amikor a terrorizmus elleni harc égisze alatt létrejött a Központi Műveleti Csoport (BOC – Brigade Opérationelle Centrale).⁵⁸ Ez a DST és a DGSE, valamint a Bűn-

56. Uo. 87–91.

57. Uo. 91–97.

58. Berlière–Lévy, 2011: 320–340.

ügyi Rendőrség Főigazgatósága (DCPJ – Direction Centrale de la Police Judiciaire) keretében a merényletek utáni nyomozást végző 6-os Osztály (SAT – Section Anti-terrorist) mellett tovább gyarapította az antiterrorista egységek számát.⁵⁹ A terrorizmus elleni küzdelem összehangolására Christian Prouteau csendőr ezredes, a Csendőrségi Beavatkozó Csoport GIGN (Group d’Intervention de la Gendarmerie Nationale) első parancsnoka vezetésével külön akciócsoport alakult Mitterand titkárságán, ez azonban nem váltotta be teljesen a hozzá fűzött reményeket.⁶⁰ A GIGN, amely 1976 óta a Versailles melletti Satory laktanyában állomásozott az 1972-es müncheni túsdrámához hasonló helyzetben, akár külföldön is megküzdhetett a terroristákkal.⁶¹ Ezzel egy időben létrejött ELI (Equipes Legeres d’Intervention) néven az az egység, amely olyan éles helyzetben léphetett közbe, amikor a GIGN beavatkozása még nem volt szükséges.⁶² Az MNVK2 felderítői szerint az ellenintézkedések az ügynöki/operatív helyzet veszélyes és alig kiszámítható elemévé válhattak, hiszen megtörtént vagy bejelentett terrorakció pillanatokon belül mindent meg tudott változtatni a körzetlezárásokkal, tömeges ellenőrzésekkel, razziákkal, ugyanakkor számítani lehetett a terrorcselekmények és a bűnözés növekedése folytán is a biztonsági erők keményebb fellépésére.⁶³

Levéltári források

ÁBTL (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára)

4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyag

A-3655. Francia ügynöki operatív helyzet. 3. Elhárítás, rendőri-, közigazgatási rendszer Franciorszáiban. Helyzet: 1983. 01. 01

Sajtó

Vincour, 1982

John Vincour: France to Produce Neutron Bomb with U. S. Help, Allied Aide Says. *New York Times*, 131. sz. október 15.

59. Hamon–Marchand, 1983: 362–387.

60. Follain, 2001: 168–169.

61. Alary, 2011: 247–251.

62. Matelly, 2006: 64–66.

63. ÁBTL 4. 1. A-3655. 101–110.

Hivatkozott irodalom

Alary, 2011

Alary, Eric: *Histoire de la gendarmerie*. Paris, Perrin.

Arboit, 2014

Arboit, Gérard: *Des Services secrets pour la France. Du Dépôt de la Guerre à la DGSE (1856–2013)*. Paris, CNRS Éditions.

Andrew–Mitrohin, 2000

Andrew, Christopher – Vaszilij Mitrohin: *A Mitrohin-archívum. A KGB otthon és nyugaton*. Budapest, Talentum Kiadó.

Arrighi–Asso, 1979

Arrighi, Jean-Pierre – Bernard Asso: *La Police Nationale. Missions et Structures*. Paris, La Revue Moderne.

Bell, 2005

Bell, David S.: *François Mitterand. A Political Biography*. Malden, Polity Press.

Berlière – Lévy, 2011

Berlière, Jean Marc – René Lévy: *Histoire des Polices en France De L'Ancien Régime Á Nos Jours*. Paris, Le Grande Livre Du Mois.

Burdan, 1990

Burdan, Daniel: *DST. Neuf ans à la division antiterroriste*. Paris, Éditions Robert Laffont.

Falligot–Krop, 1989

Falligot, Roger – Pascal Krop: *La Piscine. The French Secret Service since 1944*. New York, Basil Blackwell Ltd.

Falligot–Krop, 1999

Falligot, Roger – Pascal Krop: *DST. Police secrète*. Paris, Flammarion.

Faure, 2004

Faure, Claude: *Aux services de la république du BCRA à DGSE*. Paris, Fayard.

Fischer, 1993

Fischer Ferenc: *A megosztott világ. A Kelet–Nyugat, Észak–Dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai 1941–1991*. Budapest, IKVA.

Follain, 2001

Follain, John: *Carlos, a Sakál*. Budapest, Gulliver Kiadó.

Hamon–Marchand, 1983

Hamon, Alain – Jean-Charles Marchand: *P... comme police*. Paris, Éditions Alain Moreau.

Kecskés, 2013

Kecskés D. Gusztáv: *Magyar–francia kapcsolatok, 1945–1990. Források*. Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet.

Matelly, 2006

Matelly, Jean-Hugues: *Une police judiciaire... militaire? La gendarmerie en question*. Paris, L'Harmattan.

Merlen–Ploquin, 2003

Merlen, Éric – Frédéric Ploquin: *Carnets intimes de la DST. 30 ans au coeur du contre-espionnage française*. Paris, Fayard.

Okváth, 2013

Okváth Imre: A BM II/1. (Katonai Elhárító) Osztály. In: Cseh Gergő Bendegúz – Okváth Imre (szerk.): *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése 1956–1962*. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó. 19–45.

Porch, 1995

Porch, Douglas: *The French Secret Services. A History of the French Intelligence from the Dreyfus Affair to the Gulf War*. New York, Farrar, Straus and Giroux.

Sachar, 2000

Sachar, Howard M.: *Israel and Europe. An Appraisal in History*. New York, Vintage Books.

Vié, 1988

Vié, Jean-Émile: *Memoirs d'un directeur des Renseignements généraux*. Paris, Albin Michéle.

Wolton, 1986

Wolton, Thierry: *Le KGB en France*. Paris, France Loisirs.

Kulcsszavak: *hidegháború, hírszerzés, titkos állambiztonsági eszközök és módszerek*

New tenant in the Élysée-palace The French political police with Hungarian eye in years after François Mitterrand was elected president

When the MNVK2 – the Hungarian Military Intelligence Organization – compiled its second operative manual on France in 1983, François Mitterrand had already been the fourth President of the Fifth French Republic for two years. However, the electoral victory of the French Socialist Party did not match with more lax working conditions for the Eastern Bloc intelligence due to the Mitterrand's demonstration of allegiance to the United States and the NATO and the emergence of terrorism as well. The general evaluations of the operational situation made by Military Attaché's Office of the Hungarian People's Republic proved to be adequate, but the description of the French intelligence and security services were full of shortcomings and despite of the fact that information on this subject in general tended to be more accessible than in Britain or in Italy. P. e. 'La Police Nationale', a book written by two retired inspectors named Jean-Pierre Arrighi and Bernard Asso in 1979, revealed the most important aspects on the internal structure of the RG, but the authors of the 1983-operative- manual did not transcend what their predecessors had already reached in 1967.